

Etelä-Savon käräjäoikeuden laamanni

Rikosasian ratkaiseminen kirjallisessa menettelyssä

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa on kiinnitetty huomiota Etelä-Savon käräjäoikeuden 26.2.2021 antamaan tuomioon 21/108513 asiassa R 20/1526.

Käräjäoikeus oli tuominnut vastaajat varkauden ohella törkeän varkauden yrityksestä kolmen kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Tuomiosta ilmeni, että asia oli ratkaistu oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun mukaisessa kirjallisessa menettelyssä pääkäsittelyä toimittamatta. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kirjallisessa menettelyssä ei saa kuitenkaan ratkaista asiaa, josta säädetty rangaistus on ankarampi kuin kaksi vuotta vankeutta. Törkeän varkauden yrityksestä tuomittava enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta.

SELVITYS

Käräjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut kärjätuomari on antanut asiassa häneltä pyytämäni selvityksen. Käräjäoikeuden laamanni on antanut asiasta lausunnon.

Käytettävissäni on lisäksi ollut asian haastehakemus, syyttäjän käräjäoikeudelle toimittama KO info –asiakirja sekä vastaajien tiedoksiantotodistukset.

RATKAISU

Arviointi

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet, kuten käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, turvataan saman pykälän 2 momentin mukaan lailla.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan asia voidaan ratkaista pääkäsittelyä toimittamatta (kirjallinen menettely), jos mistään syyttäjän syytteessä tarkoitetusta yksittäisestä rikoksesta ei syytteessä mainittujen seikkojen vallitessa tehtynä ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Pykälän 2 momentin mukaan kirjallisessa menettelyssä rangaistukseksi ei voida tuomita ankarampaa rangaistusta kuin yhdeksän kuukautta vankeutta.

Asian ratkaiseminen pääkäsittelyä toimittamatta merkitsee, että rikosasian oikeudenkäynti ei ole julkinen eikä suullinen. Tämä on merkityksellistä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä turvaavien perustuslain 21 §:n samoin kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan sekä kansainvälisyysoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimuksen) 14 artiklan kannalta ([PeVL 31/2005 vp](#)). Lainsäätäjä onkin rajannut kirjallisen menettelyn käyttöalaa siten, ettei törkeimpiä rikoksia voida käsitellä kirjallisessa menettelyssä.

Rikoslain 28 luvun 2 §:n mukaan törkeästä varkaudesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Rikoslain 6 luvun 8 §:n 2 momentin mukaan, jos rikos on jäänyt pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittuun yritykseen, tekijälle saa tuomita enintään kolme neljännestä rikoksesta säädetyn vankeusrangaistuksen enimmäismäärästä, mikä mainitusta neljästä vuodesta tarkoittaa vankeutta enintään kolme vuotta.

Selvityksessään kärjätuomari on myöntänyt, että puheena oleva riidaton rikosasia ei olisi kuulunut kirjalliseen menettelyyn, vaan vastaajat olisi tullut haastaa vastaamaan istuntoon oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 11 §:n nojalla. Kysymyksessä on kärjätuomarin mukaan asian lopputulokseen vaikuttamaton menettelyvirhe. Edelleen kärjätuomari toteaa, että kuten syyttäjän infolehdestä ilmenee, asia oli ohjattu jo syyttäjänvirastosta virheellisesti kirjalliseen menettelyyn. Juttu on jaettu kärjätuomarille kirjallisten rikosasioiden jakolistalta tulleen kirjallisten juttujen ryppään mukana. Edellä mainitut seikat sekä työmäärän nähden riittämättömät kärjäoikeuksien lainkäyttöhenkilökunnan resurssit ovat hänen mukaansa vaikuttaneet huolimattomuusvirheen syntyyn.

Olette lausunnossanne käräjätuomarin selvitykseen viitaten todennut, että asia on ratkaistu väärässä menettelyssä. Menettelyn virheellisyydestä ei kuitenkaan ole aiheutunut vastaajalle vahinkoa. Olette ilmoittamanne mukaan kiinnittänyt käräjätuomarin huomiota riittävään huolellisuuteen sekä siihen, että kussakin yksittäisessä asiassa lainsäädäntöpohja tulee tarkistaa. Selvityksessä mainittu kiire ei saa vaikuttaa huolellisuusveloitteen noudattamiseen.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Käräjätuomari on menetellyt asiassa huolimattomuuttaan virheellisesti ratkaistessaan törkeän varkauden yritystä koskevan syytteen kirjallisessa menettelyssä.

Vastaajat olivat antaneet suostumuksensa asian käsittelemiseen kirjallisessa menettelyssä. Kyse ei siten ole ollut sellaisesta virheestä, jossa asia olisi otettu ratkaistavaksi toisin kuin haasteessa vastaajalle olisi ilmoitettu (vrt. esim. apulaisoikeuskanslerin päätös 1.12.2022 dnro [OKV/2615/30/2021](#)). Vastaajille tuomittu kolmen kuukauden ehdollinen vankeusrangaistus ei ole myöskään ylittänyt sitä, mitä kirjallisessa menettelyssä voidaan lain mukaan tuomita. Vastaajat ovat tyytyneet lainvoimaiseksi jääneeseen käräjäoikeuden tuomioon, eikä virheestä ole aiheutunut asiassa haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia. Käräjätuomari oli ollut toimivaltainen ratkaisemaan asian eikä virhe siten rinnastu myöskään siihen, että tuomioistuimen kokoonpanolla ei olisi ollut päätösvaltaa ratkaista asiaa (esim. päätökseni 29.8.2021 dnro [OKV/1669/31/2021](#)).

Virhe on kuitenkin koskenut yksiselitteisen säännöksen soveltamista tuomarin tehtävien ydinalueella. Säännöksellä on myös edellä todetuin tavoin merkitystä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamisessa. Perusoikeussuojaa ei voi millaisessa asiassa tahansa jättää riippumaan asianomaisen suostumuksesta ja vakavimmat rikosasiat on suljettu suostumuksenvaraisen kirjallisen menettelyn ulkopuolelle. Käräjätuomari olisi viimeistään ennen tuomion antamista voinut vaivatta havaita syytteessä olleen rikosnimikkeen soveltumattomuuden kirjalliseen menettelyyn siitakin huolimatta, että asia oli syyttäjän toimesta virheellisesti ohjattu kirjalliseen menettelyyn.

Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytyksiin kuuluu, että syytetty saa asiansa käsitellyksi lainmukaisessa järjestyksessä. Se, että rikosoikeudellinen seuraamus tuomitaan soveltaen virheellisesti menettelysäännöksiä, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoimintaa kohtaan.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti, kun hän on ratkaissut kirjallisessa menettelyssä törkeän varkauden yritystä koskevan syytteen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen edellä kerrotusta menettelystään.

Pyydän Teitä saattamaan ratkaisuni käräjätuomarin tietoon.

Lähetän ratkaisuni tiedoksi Itä-Suomen hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijä

Rasmus Niemi